

РЕШЕНИЕ № 2

София, 13 декември 1991 г
(Обн., ДВ, бр.106 от 20 декември 1991 г.)

Конституционният съд в състав:

Председател: Асен Манов

Членове: Младен Данаилов

Милчо Костов

Цанко Хаджистойчев

Нено Неновски

Николай Павлов

Иван Първанов

Теодор Чипев

Милена Жабинска

Любен Корнезов

Пенчо Пенев

Александър Арабаджиев

в закрито заседание, проведено на 13 декември 1991 г., разгледа с участието на секретар-протоколчика Стойка Белова конституционно дело № 24 от 1991 г., докладвано от съдията Теодор Чипев.

Делото е образувано по искане на група от 50 народни представители, подадено на 9 декември т. г. С него народните представители молят за тълкуване на чл. 97 от Конституцията, като според застъпването от тях разбиране на текста пълномощията на действащия президент се прекратяват, ако той се кандидатира за участие в предстоящи президентски избори. В подкрепа на това разбиране се изтъква съображението, че ако президентът продължи да упражнява пълномощията си по време на избирателната кампания, останалите кандидати ще бъдат спрямо него в неравностойно положение с оглед на широките възможности на президента за достъп до радиото, телевизията и пресата, а също и за влияние върху държавните институции. В искането народните представители се позовават на чл. 49 от Закона за избиране на народни представители, общински съветници и кметове (ЗИНПОСК) и на § 2 от заключителните разпоредби на Закона за избиране на президент и вицепрезидент на републиката.

В отговора на президента се изтъква, че искането за тълкуване в посочения по-горе смисъл е неоснователно, тъй като изброяването на основанията за прекратяване на пълномощията на президента, съдържащо се в чл. 97 от Конституцията, е изчерпателно. В подкрепа на изразеното становище се посочват нормите на чл. 104 и § 7, ал. 3 от преходните и заключителните разпоредби на Конституцията.

При преценка на допустимостта на искането Конституционният съд констатира, че то е подадено от 50 народни представители, които представляват повече от една пета от състава на Народното събрание и следователно могат валидно да сезират Конституционния съд според чл. 150, ал. 1 от Конституцията. Искането е за тълкуване на конституционен текст, което означава, че от Конституционния съд се иска да упражни правомощието си по чл. 149, ал. 1, точка 1 от Конституцията. Конституционния съд намира, че развитото от народните представители схващане за обсега на чл. 97 от Конституцията е достатъчно да обоснове допустимостта на искането. Затова Конституционният съд приема да го разгледа по същество.

Мястото на президента в йерархията на държавните органи и естеството на неговите функции без всяко съмнение налагат стабилност на неговия статус и ограниченост на основанията, които могат да доведат до прекратяване на неговите пълномощия. Тази идея недвусмислено е вложена в нормата на чл. 97 от Конституцията, чието тълкуване се иска. Ако едно такова основание не е изрично предвидено в цитирания конституционен текст, то може да се извежда само от неговия разум и от други разпоредби на Конституцията, чието приложение би било осуетено без такова основание за прекратяване на президентските пълномощия. Не е допустимо обаче чрез позоваване на нормативни актове от по-ниска степен в сравнение с Конституцията да се обосновава непредвидено от нея прекратяване на пълномощията на президента. Затова Конституционният съд не може да сподели разбирането на групата народни представители, която обосновава предложеното свое тълкуване чрез

позоваване на чл. 49 ЗИНПОСК и § 2 от заключителните разпоредби на Закона за избор на президент и вицепрезидент на републиката.

Анализът на основанията, при които според чл. 97, ал. 1 от Конституцията пълномощията на президента се прекратяват, показва, че те са свързани с физическа невъзможност за упражняване на функциите (точки 2 и 4), проявена от президента воля, че желае да прекрати изпълнението на функциите си (точка 1) и наложена на президента санкция (точка 3). Никое от тези основания няма за свой мотив някаква несъвместимост, а тъкмо това е съображението на народните представители - издигането на кандидатурата на президента за участие в президентските избори не е съвместимо с упражняването на неговите пълномощия по време на президентската кампания, тъй като по този начин ще се стигне до неоправдано предимство на президента спрямо останалите кандидати.

Според Конституционния съд естеството на предвидените в чл. 97 основания за прекратяване на пълномощията на президента и изискванията за стабилност на неговия статус не позволяват чл. 97 да бъде изтълкуван в предложението от народните представители смисъл, тъй като няма несъвместимост между упражняването на президентските пълномощия и участието на президента в изборите. Народните представители с искането от тях тълкуване влизат в противоречие с нормата на чл. 95 от Конституцията, която позволява на президента да се кандидатира за втори мандат. Думата "преизбрани", употребена в ал. 1 на чл. 95, ясно насочва към непрекъснатост на функцията. Не е логично да се приеме, че при два последователни мандата президентът може да е президент за десет години вместо за пет, но само при условие, че след петата година по време на изборителната кампания не упражнява функциите си. От практиката на други държави, които познават преизбиране на президента, също не могат да се посочат примери за прекратяване на пълномощията му на това основание, което се поддържа с искането.

Разбирането на народните представители е в несъответствие с § 7, ал. 3 от преходните и заключителните разпоредби на Конституцията. Думите "до избирането", употребени в това правило, също не оставят съмнение, че има непрекъснатост на функциите на действащия президент, ако се стигне до неговото преизбиране, т. е. с издигането на кандидатурата му за участие в президентските избори неговите пълномощия не се прекратяват.

Във връзка с изборите за народни представители, общински съветници и кметове, проведени на 13 октомври 1991 г., Народното събрание с решение от 13 септември 1991 г. основателно прие, че чл. 49 ЗИНПОСК не се прилага по отношение на членовете на Министерския съвет, ако те участват в изборите, тъй като с оглед функциите и отговорностите на неговите членове страната не може да остане без действащо правителство.

Конституционният съд не споделя съображението на народните представители, че ако предложеното от тях тълкуване на чл. 97 от Конституцията не бъде възприето, ще се стигне до неоправдано предимство за президента по време на избирателната кампания. Равенството на кандидатите в тази кампания се осигурява чрез други средства, но не и с прекратяване на пълномощията на президента. Така чл. 11 от Закона за избиране на президент и вицепрезидент на републиката предвижда, че в предизборната кампания се спазва принципът за равенство на кандидатите в информационните програми на националните средства за масово осведомяване. Но освен от юридически норми равенството се гарантира до голяма степен от нравствени правила и от изискванията на политическия такт.

Поради тези съображения и на основание чл. 149, ал. 1, точка 1 от Конституцията Конституционният съд

Р Е Ш И:

Пълномощията на президента не се прекратяват на основание чл. 97 от Конституцията, когато той се кандидатира за участие в президентски избори.

Решението е окончателно.

Председател: Асен Манов